

บทที่ ๕
สรุปและขอเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาถึงทัศนคติทางการเมืองของผู้นำสหภาพแรงงานคือ
ประชาธิปไตยและอำนาจนิยม ครั้งนี้มีผลการศึกษาพอสรุปได้ ดังนี้

๑. สภาพทั่วไป

ผู้นำสหภาพแรงงานเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง กล่าวคือ
เพศชาย ร้อยละ ๘๘.๘๓ เพศหญิง ร้อยละ ๑๑.๑๗ อายุส่วนมากอยู่ระหว่าง
๒๐ - ๔๐ ปี ก็มีถึงร้อยละ ๘๗.๗๐ โดยส่วนมากมีอายุงานระหว่าง ๓ - ๑๐ ปี
จำนวนร้อยละ ๘๖.๗๖ มีระดับการศึกษาส่วนมากอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
และประโยควิชาที่พหุมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ร้อยละ ๓๘.๘๖ และ ๓๐.๓๓ ตาม
ลำดับ ส่วนมากคือร้อยละ ๘๖.๘๕ ไม่เคยเข้ารับการอบรมหลักสูตร
เกี่ยวกับการเมืองการปกครองระดับราชโอร้อยละ ๖๘.๘๖ มีรายได้อยู่ในระดับ
๒,๐๐๑ - ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน ส่วนมากคือร้อยละ ๖๐.๖๖ สมรสแล้วและยัง
อยู่ด้วยกันกับคู่สมรส ส่วนมากคือร้อยละ ๘๐.๕๗ มีการรับนิคมอสังหาริมทรัพย์
๑ - ๒ คน และ

ผู้นำสหภาพแรงงานมีลักษณะงานอาชีพกระจายกันไปหลาย
ลักษณะมีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยทำงานในสำนักงานมากที่สุดคือร้อยละ ๒๐.๘๕
งานคณงานไร่แรงงานเบาร้อยละ ๑๗.๒๑ งานหัวหน้างานร้อยละ ๑๖.๓๐ นอกนี้
มีงานกิ่งมีมือกิ่งไร่แรงงาน งานช่างเทคนิค และเป็นพนักงานขายและบริการมี
จำนวนร้อยละ ๑๑.๘๕ เท่ากัน เป็นผู้นำในรัฐวิสาหกิจร้อยละ ๓๗.๓๐ วิสาหกิจ
เอกชนร้อยละ ๕๕.๐๖ เป็นผู้นำในกิจการขนส่งคมนาคมมากที่สุดคือร้อยละ ๒๖.๑๓
กิจการผลิตโลหะ เครื่องจักรร้อยละ ๑๗.๒๑ กิจการภัตตาคารและโรงแรมร้อย
ละ ๑๑.๐๗ นอกจากนี้เป็นกิจการอื่นอย่างละเล็กละน้อยกระจายกันไปในจำนวน
เท่าๆ กัน เป็นผู้นำสหภาพแรงงานในสถานประกอบการที่มีลูกจ้างจำนวน

๑๐๐ - ๕๐๐ คน จำนวนร้อยละ ๓๕.๖๕ สถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่
 ๑,๐๐๐ คนขึ้นไป ร้อยละ ๔๕.๕๐ เป็นผู้นำในสหภาพแรงงานที่มีสมาชิก ๑๐๐ -
 ๓๐๐ คน ร้อยละ ๓๑.๕๗ และเป็นผู้นำในสหภาพแรงงานที่มีสมาชิกมากกว่า
 ๑,๐๐๐ คน ร้อยละ ๓๐.๓๓

๒. ทัศนคติทางการเมืองของผู้นำสหภาพแรงงาน

๒.๑ ทัศนคติต่อประชาธิปไตย

จากผลการศึกษาพบว่าผู้นำสหภาพแรงงานส่วนมากมี
 ทัศนคติที่ค่อนข้างดีมากต่อแนวความคิด ประชาธิปไตย และอุดมการณ์ของประชาธิปไตย
 โดยมีตัวกลางเลขคณิตถึง ๔.๖๑ มีทัศนคติที่ดีต่อระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย
 มีความนิยมชมชอบวิถีชีวิตภายใต้ระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยค่อนข้างดี
 และมีความเป็นผู้มีบุคลิกภาพเป็นนักประชาธิปไตยเกือบถึงระดับดีมาก ซึ่งโดย
 สรุปลแล้ว ผู้นำสหภาพแรงงานมีทัศนคติและมีความเป็นประชาธิปไตยค่อนข้างสูง
 มากกล่าวคือตัวกลางเลขคณิตเท่ากับ ๓.๕๐

๒.๒ ทัศนคติต่ออำนาจนิยมเผด็จการ

ผลการศึกษาได้ข้อสรุปว่าผู้นำสหภาพแรงงานมีทัศนคติ
 ที่ดีต่อประชาธิปไตยแนวความคิดและอุดมการณ์ของอำนาจนิยม คือมีตัวกลาง เลขคณิตเท่า
 กับ ๒.๕๐ มีทัศนคติที่ดีต่อระบบการปกครองแบบเผด็จการ คือมีตัวกลาง เลขคณิต
 เท่ากับ ๒.๖๐ มีความเป็นผู้มีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อระบบการปกครองแบบเผด็จการ
 น้อยคือตัวกลาง เลขคณิตเท่ากับ ๓.๑๔ และมีความเป็นผู้มีบุคลิกภาพเป็นนักอำนาจ-
 นิยมเผด็จการพอสมควรแต่ไม่ถึงกับมาก และโดยสรุปผู้นำสหภาพแรงงานมีทัศนคติ
 ที่ปานกลาง เกือบดีต่ออำนาจนิยม และมีความเป็นอำนาจนิยมเผด็จการระดับปาน
 กลาง โดยมีค่าเฉลี่ยตัวกลาง เลขคณิตทั้งหมดเท่ากับ ๒.๖๒

๒.๓ ความเป็นประชาธิปไตยและอำนาจนิยม

จากผลการศึกษาและผลสรุปจาก ๒.๑ และ ๒.๒

ทำให้ทราบได้ว่าผู้นำสหภาพแรงงานโดยทั่วไปมีความเป็นประชาธิปไตยและอำนาจนิยม ในบุคคลคนเดียวกันเพียงแต่ความเป็นประชาธิปไตยมีระดับสูงกว่า กล่าวคือ มีทัศนคติต่อประชาธิปไตยโดยมีตัวกลาง เลขคณิตเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๐ มีทัศนคติต่ออำนาจนิยมโดยมีตัวกลาง เลขคณิตเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๖๖ และ เมื่อพิจารณาจากจุดกลางคือ ๓.๐๐ แล้วจะเห็นได้ว่าตัวกลาง เลขคณิตมีความโน้มเอียง เป็นประชาธิปไตยถึง ๐.๕๐ ในขณะที่ตัวกลาง เลขคณิตแสดงความโน้มเอียง เป็นอำนาจนิยมเพียง ๐.๓๔ หรือหากจะหาตัวกลาง เลขคณิตของทัศนคติของผู้นำสหภาพเป็นรายบุคคลที่แสดงต่อทั้งประชาธิปไตยและอำนาจนิยมแต่กิจการ แลวนำตัวกลาง เลขคณิตที่นำมาเทียบกับมาตรฐานทัศนคติที่กำหนดไว้ก็พบว่าระดับทัศนคติของผู้นำสหภาพแรงงานแบ่ง เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ คือกลุ่มที่เป็นทั้งประชาธิปไตยทั้งอำนาจนิยม มีตัวกลาง เลขคณิตระหว่าง ๒.๖๑ - ๓.๔๐ ร้อยละ ๔๖.๓๑ และอีกกลุ่มหนึ่งมีระดับทัศนคติอยู่ในระดับประชาธิปไตย คือมีตัวกลาง เลขคณิตระหว่าง ๓.๔๑ - ๔.๒๐ ร้อยละ ๓๔.๗๕ ส่วนผู้มีทัศนคติที่จัดอยู่ในระดับ เป็นอำนาจนิยม ซึ่งมีตัวกลาง เลขคณิตระหว่าง ๑.๔๑ - ๒.๖๐ นั้นมีจำนวนน้อย คือมีเพียงร้อยละ ๑๒.๓๐ เท่านั้น

๒.๔ ข้อสังเกต

จากผลการศึกษาทัศนคติทางการเมือง ของผู้นำสหภาพแรงงานที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าผู้นำสหภาพแรงงานมีทั้งความเป็นประชาธิปไตยและอำนาจนิยมในคนๆ เดียวกัน เช่น ผู้นำสหภาพแรงงานส่วนมากมีทัศนคติที่คัดแนวความคิดปรัชญา อุดมการณ์ของประชาธิปไตย คือมีตัวกลาง เลขคณิต ๔.๒๐ แต่ขณะเดียวกันก็มีทัศนคติที่คัดแนวความคิดปรัชญา อุดมการณ์ของอำนาจนิยม คือมีตัวกลาง เลขคณิตเท่ากับ ๒.๕๐ หรือหากพิจารณาทัศนคติของผู้นำสหภาพแรงงานต่อลักษณะประชาธิปไตยทุกข้อ ซึ่งมีตัวกลาง เลขคณิตเท่ากับ ๓.๕๐ และทัศนคติต่อลักษณะอำนาจนิยมทุกข้อโดยมีตัวกลาง เลขคณิตเท่ากับ ๒.๖๖ แล้วก็จะเห็นได้ว่าถึงแม้ผู้นำสหภาพแรงงานจะมีทัศนคติที่คัดประชาธิปไตย แต่ก็มีทัศนคติที่เกือบจะถึงระดับที่คัดอำนาจนิยมเช่นกัน ซึ่งเรื่องนี้จากการสัมภาษณ์ผู้นำสภาองค์การลูกจ้างแล้ว

โคชอภิกเห็นที่น่าสนใจ ดังนี้

๒.๘.๑ ผู้นำสหภาพแรงงานส่วนมากไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง จึงยังมีความสับสนทางความคิด โดยเฉพาะเกี่ยวกับแนวความคิด ประชาธิปไตย อุดมการณ์ทางการเมือง ผู้นำสหภาพแรงงานโดยมากไม่อาจแยกแยะลักษณะของแนวความคิดออกเป็นระบบได้ เช่นผู้นำสหภาพแรงงานอาจเห็นคือเห็นงามกับการให้ความสำคัญของมนุษย์ มีความเชื่อในความสามารถของมนุษย์ เห็นว่ามนุษย์ควรจะมีคุณค่าที่เท่าเทียมกัน อยากให้มีเสรีภาพในการแสดงออกต่างๆ และอยากจะให้อำนาจของรัฐ เป็นของประชาชนทั่วไปอย่างแท้จริง แต่ขณะเดียวกันก็เห็นด้วยกับความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์ มนุษย์ส่วนมากยังต้องอาศัยการชี้นำ เห็นความวุ่นวายของการใช้เสรีภาพ และยังเห็นด้วยกับความจำเป็นในการใช้อำนาจของผู้นำ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความขัดแย้งอยู่ในตัว แต่ก็ทำให้เห็นว่าน่าเป็นลักษณะความเห็นบริสุทธิ์ เป็นความเห็นที่ปราศจากการอบรมเลี้ยงสอนทางการเมืองอย่างเป็นระบบ และเป็นความเห็นที่มาจากประสบการณ์ในชีวิตที่สะสม กันมา โดยไม่มีการจัดระบบ

๒.๘.๒ การที่ผู้นำสหภาพแรงงาน ส่วนมากนิยมชมชอบระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น เป็นผลมาจากการเข้ามามีบทบาทเป็นผู้นำในสหภาพแรงงานที่มีลักษณะ เป็นองค์กรที่ใช้ระบบประชาธิปไตย ในขั้นพื้นฐานอยู่แล้ว ดังนั้น บุคคลเหล่านี้จึงคุ้นเคยกับระบบประชาธิปไตย เช่น การตัดสินใจโดยเสียงข้างมาก ที่มาของผู้นำ หรือผู้มีอำนาจ การให้มีความเสมอภาค เสรีภาพต่างๆ แต่ขณะเดียวกันผู้นำสหภาพแรงงานก็ยัง เห็นความจำเป็นว่าบางครั้งจำเป็นต้องให้ผู้นำใช้อำนาจบางอย่าง เกิดขาดในการแก้ปัญหา ซึ่งความเห็นนี้เป็นลักษณะชั่วคราวซึ่งชั่วคราวที่มีวิกฤตการณ์ หรือการใช้อำนาจนั้นเป็นไปเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับกลุ่มผู้ใช้แรงงาน เช่น เมื่อครั้งที่มีการก่อการรัฐประหารในช่วงระหว่าง ๑ - ๓ เมษายน ๒๕๒๔ นั้น ผู้นำสหภาพแรงงานจำนวนมากได้เข้าไปแสดงความเห็นความต้องการต่อคณะผู้ก่อการ แต่ถึงอย่างไรก็ตามผู้นำสหภาพแรงงานจะทนอยู่ภายใต้ระบบการปกครองแบบเผด็จการได้ไม่นาน เพราะความนิยมในเสรีภาพ

ในการแสดงออกต่างๆ ได้มีรากพอดสมควร ประกอบกับความเป็นผู้มีปัจจัยเอื้อ-
อำนวยต่อเผด็จการก็ได้เห็ดคหายไปจากผู้นำสหภาพแรงงานแล้วเป็นส่วนมาก
ซึ่งจากผลการศึกษานี้ก็สอดคล้องกัน ดังนั้น ผู้นำสหภาพแรงงานจึงเป็นทรัพยากร
ที่สำคัญของประชาธิปไตยในปัจจุบัน

๒.๔.๓ สำหรับความมีบุคลิกภาพเป็นนักอำนวยการนิยม และเป็น
นักประชาธิปไตยพร้อม ๆ กันนั้น ผู้นำสภาองค์การลูกจ้าง เห็นว่าเป็นเหตุผลเกี่ยว
กันกับข้อ ๒.๔.๑ และ ๒.๔.๒ กล่าวคือ ยังมีความสับสนทางความคิดประการ
หนึ่ง และมีความคุ้นเคยกับประชาธิปไตยในสหภาพแรงงาน จึงทำให้มีบุคลิกภาพ
เป็นนักประชาธิปไตยมากกว่านักอำนวยการนิยมเผด็จการ และบางทีก็ยังนิยมการไว้
อำนาจในบางครั้งบางคราว เช่นกัน ซึ่งถือว่าความนิยมอำนาจนี้เป็นนิสัยดั้งเดิม
ของคนไทยที่ยังไม่หมดไปในตัวผู้นำสหภาพแรงงาน ลักษณะอำนาจนิยมนี้จะแผ่ซ่าน
มาให้เห็นชั่วครั้งชั่วคราว แต่จะอยู่ไถ่ไม่นานก็จะหลบหายไป เพราะถูกกฏหมาย
แนวทางของประชาธิปไตย ที่ผู้นำสหภาพแรงงานจะนิยมและคุ้นเคยมากกว่า

๓. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิสูจน์สมมติฐาน

จากผลการศึกษา ได้นำข้อมูลตัวแปรต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อ
พิสูจน์สมมติฐานแล้ว ปรากฏผลดังนี้

๓.๑ สมมติฐานที่ ๑

จากสมมติฐานที่ว่า "ผู้นำสหภาพแรงงาน จะมีทัศนคติ
ส่งเสริมประชาธิปไตยและอำนาจนิยมมากน้อยเพียงใด มีความสัมพันธ์กับอายุของ
ผู้นำสหภาพแรงงาน" ซึ่งหมายถึงผู้ที่มึ่ระดั้บอายุสูง จะมีทัศนคติที่ส่งเสริมอำนาจ-
นิยมมากกว่าผู้มีอายุน้อย และผู้มีอายุน้อยมีทัศนคติส่งเสริมประชาธิปไตยมากกว่านั้น
ผลการศึกษาพบว่าผู้นำสหภาพแรงงานส่วนมากมีระดั้บอายุระหว่าง ๒๐ - ๔๐ ปี
ระดั้บอายุที่ต่ำกว่า ๒๐ ปีไม่มีและสูงกว่า ๔๐ ปีมีน้อยมาก เมื่อแยกผู้นำสหภาพ-
แรงงานออกตามกลุ่มอายุแล้วนำคะแนนของทัศนคติของผู้นำสหภาพแรงงานแต่ละ
กลุ่มอายุที่แสดงทัศนคติต่อกำถามเกี่ยวกับประชาธิปไตย ๒๐ ข้อ และอำนาจนิยม

๒๐ ข้อมาหากำตัวกลาง เลขคณิตของแต่ละกลุ่มแล้วนำมา เปรียบเทียบกัน

ผลจากการ เปรียบเทียบตัวกลาง เลขคณิตแล้วพบว่า มีระดับตัวกลาง เลขคณิตแตกต่างกันน้อยมาก จึงยังไม่สามารถยอมรับได้ว่าทัศนคติทางการ เมือง ของผู้นำสหภาพแรงงานมีความสัมพันธ์กับระดับอายุของผู้นำสหภาพ-แรงงาน ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะความคึกความ เห็นทางการ เมือง ของผู้นำสหภาพ-แรงงาน เริ่มจะมีการยอมรับให้มีการจัดตั้ง และมีการรวมตัวกันมีบทบาทอย่างจริงจัง ภายหลังจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ทั้งนี้ ประสบการณ์ทางการ เมือง ของผู้นำสหภาพแรงงาน เจริญอยู่ในระยะเวลาสั้น แม้นผู้นำจะมีระดับอายุแตกต่างกัน แต่ระยะเวลาแห่งประสบการณ์ทางการ เมือง นั้นแตกต่างกันน้อยประการหนึ่งและอีกประการหนึ่งบุคคลใน ระดับที่มาเป็นผู้นำสหภาพแรงงานนั้นย่อมจะเป็นผู้มีความคุ้นเคยกับการ เมือง อยู่แล้ว ทั้งนี้ ผู้นำสหภาพแรงงานบางคนแม้จะมีอายุมากแต่เมื่อมีความคุ้นเคยอยู่เสมอโอกาสจะเป็นบุคคลผู้ลาหลังก็ เป็นไปได้น้อย ทำให้ผู้มีอายุน้อยอายุมากไม่มีความแตกต่างกันมากในทัศนคติทางการ เมือง

๓.๒ สมมุติฐานที่ ๒

จากสมมุติฐานที่ว่า "ผู้นำสหภาพแรงงานจะมีทัศนคติส่งเสริมประชาธิปไตยหรืออำนาจนิยมมากน้อยเพียงใดมีความสัมพันธ์ กับระดับการศึกษา ของผู้นำสหภาพแรงงาน" หมายถึงผู้ที่มีการศึกษาสูงจะมีทัศนคติส่งเสริมประชาธิปไตยมากกว่าผู้มีระดับการศึกษาต่ำ และส่งเสริมอำนาจนิยมน้อยกว่าผู้มีระดับการศึกษาต่ำ นั้น

ผลจากการศึกษาพบว่าผู้นำสหภาพแรงงานส่วนมากมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและประโยควิชาชีพ กับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีจำนวนร้อยละ ๓๔.๘๒ และ ๓๐.๓๓ ตามลำดับ เมื่อแยกผู้นำสหภาพแรงงานออกมาเป็นกลุ่มตามระดับการศึกษาแล้วนำคะแนนของทัศนคติของผู้นำสหภาพแรงงานแต่ละกลุ่มระดับการศึกษาที่แสดงทัศนคติต่อคำถามเกี่ยวกับประชาธิปไตยและอำนาจนิยมอย่างละ ๒๐ ข้อมาหากำตัวกลาง เลขคณิตของแต่ละกลุ่มแล้วนำมา เปรียบเทียบกัน

ผลจากการเปรียบเทียบได้ข้อสรุปว่ามีความแตกต่างที่เห็นได้ค่อนข้างจะแตกต่างกันชัดเจน กล่าวคือ ระดับประถมศึกษา และมีประถมศึกษาตอนต้นมีทัศนคติที่อยู่ในระดับถึงประชาธิปไตยและถึงอำนาจนิยม โดยเอียงไปทางประชาธิปไตยอย่างมาก ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและประโยควิชาชีพ (ปวช.) กับระดับประโยควิชาชีพขั้นสูงและอนุปริญญา นั้นอยู่ในระดับถึงประชาธิปไตยถึงอำนาจนิยม เช่นกันแต่เอียงไปทางประชาธิปไตยค่อนข้างมากแต่ก็ไม่ถึงกับเป็นประชาธิปไตย และระดับปริญญาตรีขึ้นไปจัดอยู่ในระดับประชาธิปไตย ซึ่งจะเห็นว่าทัศนคติทางการเมืองของผู้นำสหภาพแรงงานมีความแปรผันไปกับระดับการศึกษา กล่าวคือ ทัศนคติที่ส่งเสริมประชาธิปไตยจะแปรผันโดยตรงกับระดับการศึกษา คือหากระดับการศึกษาสูงก็จะมีทัศนคติที่ส่งเสริมประชาธิปไตยมากขึ้น และทัศนคติที่ส่งเสริมอำนาจนิยมจะแปรผันกลับกันกับระดับการศึกษาคือผู้มีการศึกษาสูงจะมีทัศนคติที่ส่งเสริมอำนาจนิยมน้อยการศึกษาคือ จะมีแนวโน้มส่งเสริมอำนาจนิยมมากขึ้น

เพื่อให้การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาทัศนคติทางการเมืองจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาระหว่างศึกษาอบรมเกี่ยวกับการเมืองการปกครองกับทัศนคติทางการเมือง ซึ่งผลจากการศึกษาเมื่อแยกผู้นำสหภาพแรงงานออกเป็นกลุ่มที่เคยเข้ารับการอบรมและกลุ่มที่ไม่เคยแล้วนำคะแนนทัศนคติของแต่ละกลุ่มหากตัดกลาง เสด็จคิดเพื่อนำมาเปรียบเทียบกัน ซึ่งผลปรากฏว่าผู้ไม่เคยเข้ารับการอบรมมีระดับทัศนคติเป็นถึงอำนาจนิยมถึงประชาธิปไตย โดยมีความโน้มเอียงเป็นประชาธิปไตยเพียงเล็กน้อย ในขณะที่กลุ่มที่เคยเข้ารับการอบรมมีระดับทัศนคติที่จัดอยู่ในระดับเป็นประชาธิปไตย ผลการศึกษานี้จึงเป็นการสนับสนุนสมมติฐานที่ว่าระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับระดับทัศนคติทางการเมือง และค่อนข้างที่จะยอมรับได้ว่าสมมติฐานนี้เป็นความจริง

๓.๓ สมมุติฐานที่ ๓

จากสมมุติฐานที่ว่า "ผู้นำสหภาพแรงงานจะมีทัศนคติส่งเสริมประชาธิปไตย หรืออำนาจนิยมมากน้อยเพียงใด มีความสัมพันธ์กับระดับ

รายได้ของผู้นำสหภาพแรงงาน" หมายถึงผู้มีรายได้สูงจะมีทัศนคติส่งเสริมประชาธิปไตยมากกว่าผู้มีรายได้น้อย และส่งเสริมอำนาจนิยมน้อยกว่าผู้มีรายได้น้อยกว่า นั้น

ผลจากการศึกษาพบว่าผู้นำสหภาพแรงงานส่วนมากมีรายได้ระหว่าง ๒,๐๐๑ - ๔,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีจำนวนถึงร้อยละ ๕๑.๐๐ เมื่อนำคะแนนทัศนคติที่แสดงต่อประชาธิปไตยและอำนาจนิยมอย่างละ ๒๐ ข้อมาคำนวณหาค่าตัวกลาง เลขคณิตของแต่ละกลุ่มแล้วนำมาเปรียบเทียบ ซึ่งผลปรากฏว่าผู้นำสหภาพแรงงานที่มีรายได้ไม่เกิน ๔,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีทัศนคติต่อประชาธิปไตยและอำนาจนิยมไม่แตกต่างกันคือ จัดอยู่ระดับเป็นถึงอำนาจนิยมถึงประชาธิปไตย โดยมีความโน้มเอียงไปทางประชาธิปไตยเล็กน้อย ส่วนกลุ่มผู้มีรายได้อีก ระหว่าง ๕,๐๐๑ - ๖,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีระดับทัศนคติที่ไม่แตกต่างกัน จัดอยู่ในระดับถึงประชาธิปไตยถึงอำนาจนิยมที่โน้มเอียงไปทางประชาธิปไตยค่อนข้างมาก และกลุ่มผู้มีรายได้เกิน ๖,๐๐๐ บาทต่อเดือน มีระดับทัศนคติที่อยู่ในระดับเป็นประชาธิปไตยตามเกณฑ์การวัดทัศนคติ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันโดยส่วนรวมแล้วพบความแตกต่างที่เห็นได้ค่อนข้างจะชัดเจนและชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อนำเฉพาะผู้นำสหภาพแรงงานที่ยัง เป็นโสดมาแยกกลุ่มและหาค่าตัวกลาง เลขคณิตแล้วนำมาเปรียบเทียบกัน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าทัศนคติทางการเมือง ของผู้นำสหภาพแรงงานมีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ของผู้นำสหภาพแรงงาน สมมุติฐานนี้จึงค่อนข้างจะยอมรับได้ว่าเป็นความจริง

๓.๔ สมมุติฐานที่ ๔

จากสมมุติฐานที่ว่า "ผู้นำสหภาพแรงงานจะมีทัศนคติส่งเสริมประชาธิปไตยหรืออำนาจนิยมมากน้อยเพียงใดมีความสัมพันธ์กับลักษณะงานอาชีพของผู้นำสหภาพแรงงาน" หมายถึงผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูง หรือทำงานเบาจะมีทัศนคติส่งเสริมประชาธิปไตยมากกว่าผู้ที่เป็นคนงานระดับต่ำหรือคนงานใช้แรงงานหนัก และในทางกลับกันก็ส่งเสริมอำนาจนิยมน้อยกว่าด้วย นั้น

จากการศึกษาได้สอบถามลักษณะงานอาชีพของผู้นำ
สหภาพแรงงานแล้วนำลักษณะงานอาชีพเหล่านั้นมาจัดแยกเป็นกลุ่ม นำคะแนน
ทัศนคติที่แสดงต่อประชาธิปไตยและอำนาจนิยมของแต่ละกลุ่มมาคำนวณหาค่า
ตัวกลางเลขคณิต เพื่อนำมาเปรียบเทียบแต่ละกลุ่ม ซึ่งผลปรากฏว่าผู้นำสห
ภาพแรงงานที่เป็นคนงานใช้แรงงานหนักหรือกรรมกรแบกหามมีระดับทัศนคติเป็น
กึ่งอำนาจนิยมกึ่งประชาธิปไตยโดยมีความโน้มเอียงไปทางอำนาจนิยมเล็กน้อย
ส่วนคนงานใช้แรงงานเบา งานกึ่งใช้แรงงานกึ่งงานฝีมือและระดับหัวหน้างานมี
ทัศนคติเป็นกึ่งอำนาจนิยมกึ่งประชาธิปไตย แต่มีความโน้มเอียงไปทางประชาธิปไตย
เพียงเล็กน้อย สำหรับผู้ทำงานในสำนักงาน งานขายและบริการ เป็นกึ่งประ
ชาธิปไตยกึ่งอำนาจนิยมเช่นกัน แต่มีความโน้มเอียงไปทางประชาธิปไตยค่อนข้าง
มาก แต่ก็ไม่ถึงระดับประชาธิปไตยตามเกณฑ์การวัดทัศนคติที่กำหนดไว้ และ
สำหรับผู้ที่เป็นช่างเทคนิคผู้บริหารและนักวิชาการนั้นมีระดับทัศนคติที่จัดอยู่ในเกณฑ์
ประชาธิปไตย

เมื่อนำตัวกลาง เลขคณิตของแต่ละกลุ่มมาเปรียบเทียบ
กันโดยส่วนรวมแล้วก็จะเห็นได้ว่าลักษณะงานอาชีพมีความสัมพันธ์กับทัศนคติทาง
การเมือง กล่าวคือ หากลักษณะงานเป็นงานที่ค่อนข้างใช้แรงงานหนัก ผู้นำสห
ภาพแรงงานก็มักจะมีทัศนคติที่ไม่สูง เสริมประชาธิปไตยและ... เกี่ยวกันก็สูง เสริม
อำนาจนิยมเผด็จการ ส่วนผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่หรือมีตำแหน่งสูงก็มักจะมี
ทัศนคติที่คัดค้านประชาธิปไตยและไม่ค่อยคัดค้านอำนาจนิยม ซึ่งจะเห็นได้ว่าทัศนคติทาง
การเมืองของผู้นำสหภาพแรงงานมีความสัมพันธ์กับลักษณะงานอาชีพของผู้นำสห
ภาพแรงงาน โดยแปรผันตามกับลักษณะงานตั้งแต่งานระดับต่ำที่ใช้แรงงานหนักถึง
ระดับสูงคือผู้บริหารและนักวิชาการ ขณะเดียวกันก็แปรผันกลับกันกับอำนาจนิยม
ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าสมมุติฐานนี้ค่อนข้างจะยอมรับได้

แนวโน้มนโยบายทางการเมืองของสหภาพแรงงาน

จากผลการศึกษา การสัมภาษณ์ และการติดตามความเคลื่อนไหว
ขององค์การของลูกจ้างคนงานแล้ว พบสรุปได้ว่ากลุ่มลูกจ้างคนงานมีแนวโน้ม
แห่งบทบาททางการเมือง ดังนี้

๑. ในสภาวะการณ์ปัจจุบันสหภาพแรงงานได้มีการรวมตัวเป็นปึก
 แฉ่นขึ้น เป็นสำคัญมีการรวมตัวกันเป็นสภาองค์กรลูกจ้าง ซึ่งมีสมาชิก เป็นจำนวน
 มากและจากประสบการณ์การดำเนินงานของสหภาพที่ต่อเนื่องกันมาเกือบ ๑๐ ปี
 ทำให้สหภาพแรงงานมีความเชี่ยวชาญทำให้การดำเนินงานของสหภาพมีระบบและ
 มีเหตุผลยิ่งขึ้น สหภาพบางแห่งได้พัฒนาตัวเองจนเป็นองค์กรที่แข็งแกร่งของ
 ลูกจ้างสามารถให้ความช่วยเหลือสหภาพแรงงานที่ยังอ่อนแอหรือช่วยเหลือลูกจ้าง
 คนงานในสถานประกอบการที่ไม่มีสหภาพในการให้คำปรึกษาแนะนำการก่อตั้ง
 สหภาพ หรือการทำข้อเรียกร้องต่อนายจ้าง เป็นต้น เมื่อสหภาพมีความ
 เป็นปึกแผ่นรวมตัวกันมากขึ้น ความเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองก็จะชัดเจน
 ยิ่งขึ้น ประกอบกับการดำเนินงานของรัฐบาลมีความกระทบกระเทือนชีวิตความเป็น
 เป็นอยู่ของลูกจ้างคนงานเสมอๆ และประโยชน์บางอย่างลูกจ้างคนงานจะได้อะไร
 ก็ต่อเมื่อเรียกร้องต่อผู้มีอำนาจทางการเมือง ดังนั้น ตั้งแต่เมื่อไปกล่าวหาสหภาพ
 แรงงานจะมีบทบาททางการเมืองมากขึ้นแต่จะเป็นไปอย่างมีระบบมีเหตุผลและ
 มีความสุขุมรอบคอบยิ่งขึ้นด้วย

๒. รูปแบบของการเข้ามามีบทบาททางการเมืองขององค์กรของ
 ลูกจ้างคนงานนั้น ในระยะเวลาอันสั้นนี้เชื่อได้ว่ากลุ่มลูกจ้างคนงานจะมีบทบาท
 เพียง เป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองกลุ่มหนึ่งเท่านั้น เื่อการดำเนินงานจะมี
 หลักมีเกณฑ์มากขึ้น และจะเป็นกลุ่มพลังทางการเมืองที่แข็งแกร่งกลุ่มหนึ่ง สำหรับ
 บทบาททางการเมืองนั้นก็จะแสดงออกในรูปของการเรียกร้องต่อรัฐบาลเพื่อ
 ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของกลุ่มคนส่วนการ เข้าร่วมสนับสนุนพรรคการเมืองพรรคใด
 พรรคหนึ่งอย่าง เบิกเผยนั้น เชื่อว่าองค์กรของลูกจ้างคนงานจะยังคงสงวนท่าที
 และวางตัว เป็นกลางอยู่หรือหากจะมีการสนับสนุนก็จะเป็นเพียงห้วงขณะสั้นๆ เท่านั้น

ส่วนกรณีที่จะก่อตั้งเป็นพรรคการเมืองนั้น เชื่อว่ายังไม่สามารถ
 จะก่อตั้งเป็นพรรคการเมืองที่เข้มแข็ง เพียงพอที่จะมีโอกาสเข้าไปมีบทบาททาง
 การเมืองมากมายอะไรนักและแม้ว่าขณะนี้จะได้มีการก่อตั้ง "พรรคแรงงานประ
 ชาชิปไทย" ขึ้นมาแล้วโดยพยายามจะดึงเอาชาวไร่ ชาวนาเข้ามาร่วมด้วยแต่
 พรรคก็ยังขาดปัจจัยหลายประการที่จะเป็นกำลังสนับสนุนให้เป็นพรรคการเมือง

ที่เข้มแข็งได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามการโคกอกคัง เป็นพรรคการเมืองไว้ก่อนจะเป็น
 สิ่งที่ดีเป็นการริเริ่มเพื่อความแข็งแกร่งและสมบูรณ์ในภายหน้าและหากพรรคได้มี
 สมาชิกเข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถึงแม้จะเป็นจำนวนน้อย แต่ก็จะเป็น
 ผลดีที่กลุ่มลูกจ้างคนงานจะได้มีผู้แสดงเจตนารมณ์ของกลุ่มคนในสถาบันการเมือง
 ระดับสูงและได้แสดงความต้องการความเห็นของกลุ่มคนอย่าง เป็นทางการและ
 สม่าเสมอมิใช่แต่เพียงมีเรื่องโศกกระทบกระเทือนที่กักขฬวนกันมาร้องเรียนที่
 ข้าราชการทำใ้คนทั่วไปมองว่าเป็นผู้ถกความวุ่นวาย ถกถวนความสงบ ทำให้เสีย
 ภาพพจน์ของกลุ่มลูกจ้างคนงาน

สำหรับการเข้ามามีบทบาททางการเมืองในฐานะแนวร่วมของ
 พรรคคอมมิวนิสต์ หรือเป็นกองกำลังร่วมปฏิวัติเพื่อนำมาซึ่งระบบเผด็จการชนชั้น
 กรรมาสีพนั้น ถ้าถือว่าเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากผู้นำสหภาพแรงงานโดยทั่วไปไม่
 นิยม อาจจะมีบุคคลที่เป็นลูกจ้างคนงานเพียงน้อยนิดที่ประสงค์จะเดินเข้าสู่แนว
 ทางนั้น แต่ก็ไม่สามารถจะชักนำกลุ่มลูกจ้างคนงานส่วนมากได้ ลูกจ้างคนงานทั่ว
 ไปต้องการชีวิตที่ดีขึ้นแต่ก็ยังเห็นว่าแนวทางประชาธิปไตยจะช่วยให้ดีขึ้นได้ คราว
 ใดที่ยังไม่สิ้นหวังประชาธิปไตยลูกจ้างคนงานส่วนมากก็จะยังไม่เลือกแนวทางการ
 เป็นกองกำลังปฏิวัติ แต่หากสิ้นหวังเมื่อใด โอกาสที่จะเข้าร่วมเป็นกองกำลัง
 ปฏิวัติก็มีมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาริวิจัยดังกล่าวทำให้ทราบทัศนคติความนึกเห็น
 ทางด้าน การเมืองการปกครองของผู้นำสหภาพแรงงาน จากความรู้ดังกล่าว
 ทำให้มีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

๑. การให้ความรู้ทางการเมืองการปกครองในโรงเรียนหรือสถาบัน
 การศึกษา โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีว
 ศึกษา ซึ่งเป็นระดับเข้าไปเป็นลูกจ้างคนงานที่ก้าวมาเป็นผู้นำของลูกจ้างคนงาน
 มากที่สุดซึ่งในขั้นนี้เรียกว่า "ขั้นเตรียมคนเข้าสู่ตลาดแรงงาน" ในขั้นเตรียมคน

เขาผู้ฉลาดแรงงานนั้นเท่าที่ผ่านมาแล้วจะมีภาระให้ความรู้ในเรื่องนี้ก็ไม่เพียงพอ นักเรียน นักศึกษาส่วนมากไม่ค่อยให้ความสนใจและเบื่อหน่าย ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยว่า เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นและจะมีวิธีการอย่างไรจึงจะสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนได้ แต่ที่สำคัญสถาบันการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับสาขาวิชา วิชานี้ให้มากกว่านี้เพราะถือว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตหรือการเป็นจักรกลของสังคมมีใช้แทบจะเตรียมคนเพื่อการศึกษาต่อหรือเพื่อประกอบอาชีพเท่านั้น ควรจะมีการเน้นหนักในการเตรียมคนเข้าสู่ระบบสัมคมการเมืองการปกครองด้วย

๒. การให้การศึกษอบรมทางการ เมืองการปกครองแก่ผู้นำหรือกรรมการสหภาพแรงงาน

ผลจากการศึกษาพบว่าผู้นำสหภาพแรงงานแม้จะมีทัศนคติที่ค่อนข้างจะเป็นประชาธิปไตย แต่ก็เกินไปเพราะความเคยชินในการเข้าร่วมงานในองค์การสหภาพแรงงาน ซึ่งเป็นองค์การประชาธิปไตยแท้จริงแล้วผู้นำสหภาพแรงงานส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจยังสับสนเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง แต่ขณะเดียวกันลูกจ้างคนงานก็ไม่มีทางหลีกเลี่ยงในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองการปกครอง ดังนั้น เพื่อมิให้บทบาททางการเมืองของกลุ่มลูกจ้างงานสะเปะสะปะออกนอกศูนย์กลางหรือถูกรวบงำชักจูงไปในทางไม่ดี ไม่งาม จึงน่าจะให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้การศึกษอบรมให้ความรู้อย่างน้อยที่สุดความรู้ขั้นพื้นฐานทางการเมืองการปกครองให้กับผู้นำสหภาพแรงงาน ซึ่งการอบรมในขั้นนี้เป็นการชักจูงความเข้าใจสำหรับผู้ที่จะมีบทบาททางการเมืองของกลุ่มลูกจ้างคนงานอย่างแท้จริง

สำหรับหน่วยงานที่จะทำหน้าที่ในการให้การศึกษอบรมนั้นน่าจะเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เปิดการสอนทางด้านการเมืองการปกครองอยู่แล้ว โดยสร้างหลักสูตร สำหรับการอบรมผู้นำสหภาพแรงงานโดยตรงและจัดให้มีการอบรมอย่างต่อเนื่องหรือ กรมแรงงานโดยกองฝึกอบรมแรงงาน จัดทำหลักสูตรดังกล่าวขึ้นมาหรือเพิ่มหัวข้อวิชาเข้าไปในการอบรมเจ้าหน้าที่และกรม-

การสหภาพแรงงานแล้วกำหนดเป็นกฎเกณฑ์ว่าผู้เข้ามาเป็นกรรมการสหภาพแรงงานจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรดังกล่าว และกรมแรงงานเป็นผู้ดำเนินการจัดฝึกอบรมเอง ซึ่งรัฐบาลควรจะให้มีความสำคัญและจัดสรรงบประมาณเพื่อการนี้โดยเฉพาะ เพราะมีความเกี่ยวข้องกับความสะดวกเรียบร้อยโดยตรงและเป็นการพัฒนาทางการเมืองอีกทางหนึ่งด้วย

๓. รัฐจะต้องปรับปรุงสวัสดิการความเป็นอยู่ของลูกจ้างคนงาน โดยส่วนรวมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการกระจายรายได้ที่เหมาะสมและควรจะพิจารณาเน้นหนักในเรื่องการให้สวัสดิการแทนการปรับอัตราค่าจ้างขึ้นค่าเพียงอย่างเดียว เพราะการปรับอัตราค่าจ้างขึ้นค่านั้นบางครั้งทำให้ค่าของเงินลดลงไปและมีผลให้อำนาจซื้อของลูกจ้างไม่เพิ่มขึ้นหรือกลับลดลง ดังนั้น หากเป็นการปรับปรุงในรูปของการให้สวัสดิการแล้วน่าเป็นผลดีมากกว่า ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการให้สวัสดิการก็มักจะจัดในรูปของ "การประกันสังคม" ซึ่งจะประกันฐานะความเป็นอยู่ของลูกจ้างคนงานไว้ เพื่อให้ลูกจ้างคนงานมีความเป็นอยู่ที่สมควรแก่สภาพไม่ให้เกิดคร่อนจนเกินไป เพราะความเดือดร้อนหากมีมากเกินไปแล้วจะก่อให้เกิดปัญหาการฉะฉนจากแนวทางประชาธิปไตยและอาจเป็นส่วนผลักดันให้กลุ่มลูกจ้างคนงานเลือกแนวทางที่ไม่พึงปรารถนาได้เช่นกัน ซึ่งการปรับปรุงนี้ก็หมายถึงการปรับปรุงทั้งในแง่ตัวกฎหมายให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งขณะนี้ก็ทราบว่ากรมแรงงานกำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ นอกจากนี้ยังจะต้องพยายามปรับปรุงการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตลอดจนการศึกษาในเชิงวิชาการ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาค่าครองชีพของลูกจ้างคนงานอย่างจริงจังด้วย โดยกรมแรงงานออกระเบียบเพื่อให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าว

๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมแรงงานควรเสริมสร้างปรับปรุงแก้ไขกลไกและระบบการป้องกันและระงับข้อพิพาทแรงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดกรณีข้อพิพาทแรงงานน้อยที่สุดและยุติโดยเร็วที่สุดเพราะการมีกรณีพิพาทมากๆ จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงในทุกๆ ด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองและความสงบเรียบร้อยต่อสังคม และบางครั้งก็เป็น

การทำลายภาพพจน์ขององค์กร ของลูกจ้างคนงาน ทำให้คนทั่วไปมองว่าเป็นผู้
 ก่อความสงบทำลายความมั่นคงของชาติไปภัย ทั้งนี้เนื่องจากอาจมีผู้นำสห
 ภาพแรงงานบางคนหรือบางกลุ่มอาจอาศัยกรณีข้อพิพาทแรงงานเป็นเครื่องมือใน
 การก่อความไม่สงบหรือเป็นเงื่อนไขทางการเมืองที่มีผลให้ไม่เกิดผลดีต่อประชา
 ชีพไทย ซึ่งเรื่องนี้น่าจะได้มีการปรับปรุงเสริมสร้างดังนี้

๔.๑ การป้องกันเพื่อข้อพิพาทเกิดน้อยที่สุดนั้นควรจะได้
 ศึกษาหาแนวทางในการป้องกันการพิพาท ส่งเสริมให้มีความเข้าใจอันดีต่อกัน
 ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ส่งเสริมให้มีการเจรจาภายในแบบทวิภาคีโดยกรม
 แรงงานอาจส่งเจ้าหน้าที่เข้าพบ เยี่ยมให้การศึกษาอบรมเพื่อให้แต่ละฝ่ายเข้าใจ
 กติกา ตลอดจนตรวจตราสภาพการทำงานให้เป็นไปตามข้อกำหนดในกฎหมายเป็นต้น

๔.๒ การระงับข้อพิพาทแรงงานกรมแรงงานควรจะได้มีการ
 ศึกษาสภาพการจ้าง ของกิจการแต่ละประเภทและแต่ละท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง
 เพื่อจะได้เป็นข้อมูลสำหรับการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทแรงงานต่างๆ และการ
 ชี้ขาดข้อพิพาทแรงงาน ข้อมูลในเชิงวิชาการนี้จะเป็ประโยชน์อย่างมากต่อการ
 ไกล่เกลี่ยและการชี้ขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชี้ขาดข้อพิพาทแรงงานนั้นมีบ่อยๆ
 ที่กรณีที่ถูกร้องชี้ขาดแสดงความไม่พอใจในคำชี้ขาด เหตุผลส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจาก
 ข้อมูลหลักการและเหตุผลต่างๆ ในคำชี้ขาดไม่เป็นที่ยอมรับของคู่กรณีเพราะไม่
 ชัดแจ้งหรือไม่มีน้ำหนักเพียงพอ ซึ่งเรื่องนี้หากได้มีการศึกษาวิจัยในเชิงวิชาการ
 การรวบรวมข้อมูลไว้เป็นระบบการพิจารณาวิจัยชี้ขาดก็จะได้มีกฎเกณฑ์มากขึ้น
 เหตุผลชี้ชัดเจนทำให้ง่ายต่อการยอมรับมากขึ้นรวมทั้งเป็นผลดีต่อการไกล่เกลี่ย
 เพราะคู่กรณีจะมองเห็นแนวโน้มของการชี้ขาดได้ จากการพิจารณาถึงหลักการ
 และกฎเกณฑ์ต่างๆ ของการชี้ขาด

๔.๓ นอกจากการศึกษาถึงกล่าวแล้ว ควรจะได้มีการปรับปรุง
 กลไกระบบการระงับข้อพิพาทแรงงาน โดยหน่วยงานที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยจะต้อง
 พร้อมอยู่เสมอทั้ง เครื่องมืออุปกรณ์และเจ้าหน้าที่ ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ
 ระบบแรงงานสัมพันธ์และทราบ ข้อมูลของกิจการในท้องถิ่นและประเภทกิจการที่จะ

เข้าทำการไกล่เกลี่ยเป็นอย่างดี อีกทั้งควรจะได้มีการปรับปรุงระบบการระงับข้อพิพาทแรงงานตามขั้นตอนของกฎหมาย เช่น เมื่อมีการยื่นข้อเรียกร้องและเจ้าหน้าที่เข้าทำการไกล่เกลี่ยตามขั้นตอนแล้วแต่ไม่สามารถตกลงกันได้ ซึ่งตามพระราชบัญญัติแรงงาน พ.ศ. ๒๕๑๘ ถือว่าเป็นข้อพิพาทแรงงานที่ตกลงกันไม่ได้จะเปิดโอกาสให้มีการนัดหยุดงานหรือปิดงานงคว้างได้ ยกเว้นกิจการที่กำหนดห้ามไว้ ซึ่งการนัดหยุดงานหรือการปิดงานงคว้างนี้อาจก่อให้เกิดความวุ่นวายและกระทบกระเทือนต่อสภาวะทางการ เมือง เศรษฐกิจและสังคมโดยรวมและแม้ตามขั้นตอนในกฎหมายเปิดโอกาสให้ลูกกรณีตั้งผู้ชี้ขาดหรือหากเห็นว่าอาจทำความเสียหายแก่เศรษฐกิจของประเทศหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน ฯลฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จะมีอำนาจสั่งให้กลับเข้าทำงานหรือเปิดกิจการและสั่งให้คณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์วินิจฉัยชี้ขาดได้ แต่ในแง่การปฏิบัติเมื่อลูกกรณีไม่สามารถตั้งผู้ชี้ขาดได้ การนัดหยุดงานหรือการปิดงานก็จะยืดเยื้อต่อไป รัฐมนตรีเองก็ไม่อยากจะสั่ง เพราะอาจจะกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลและหากสั่งโดยพร่าเพื่อก็กจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ นานา และรัฐมนตรีเองก็มีส่วนอื่นอีกมากทำให้บางครั้งคำสั่งออกคำสั่งนี้ จึงน่าจะได้มีการกำหนดเป็นขั้นตอนตามกฎหมายว่าหากกรณีพิพาทถึงขั้นไม่สามารถตกลงกันได้ถึงที่ว่าแล้วน่าจะได้กำหนดระยะเวลาที่แน่นอนให้ลูกกรณีพิจารณาตั้งผู้ชี้ขาดเพื่อให้ชี้ขาดตามสมัครใจ แต่หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวก็ให้เข้าสู่การชี้ขาดของบุคคลหรือคณะบุคคลก็ได้โดยไม่ต้องรอคำสั่งจากรัฐมนตรีอีก ซึ่งวิธีนี้จะช่วยบรรเทาความยืดเยื้อลงได้และเป็นระบบที่มองเห็นได้ชัดเจน

อย่างไรก็ตามการป้องกันและการระงับข้อพิพาทแรงงานโดยหน่วยงานคือกรมแรงงานและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ของนี้ปัจจุบันยังมีปัญหาอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์เพื่อการตั้งกล่าว งบประมาณเพื่อการศึกษาวิจัยและกำลังเจ้าหน้าที่ในทุกๆ ด้าน ความจำกัดของงบประมาณและกำลังเจ้าหน้าที่ทำให้กรมแรงงานแบกรับภาระนี้ด้วยความยากลำบาก ฉะนั้นรัฐบาลน่าจะจะได้ให้ความสำคัญเอื้ออำนวยปัจจัยต่างๆ พิจารณาเสริมสร้างปรับปรุงหน่วยงานให้มีความสามารถเพียงพอที่จะรับภาระดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. กรมแรงงานควรส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อก่อตั้งองค์การของลูกจ้างคนงานอย่างกว้างขวาง ซึ่งหมายถึงการปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้มีการคุ้มครองลูกจ้างคนงานในการก่อตั้งสหภาพแรงงาน พร้อมกับให้การให้ศึกษาอบรมให้คำแนะนำเพื่อให้มีการก่อตั้งอย่างถูกต้องหลักกฎวิธีและให้ผู้ที่ก่อตั้งได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์หรือขอบเขตของการดำเนินงานของสหภาพแรงงาน ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าการรวมกลุ่มดังกล่าวนอกจากจะช่วยให้ลูกจ้างคนงานมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้วยังเป็นการฝึกหัดคนเข้าสู่การปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตย และเป็นที่ยอมรับกันว่าสิ่งที่ลูกจ้างคนงานจะมีการรวมตัวเป็นองค์การนั้นเป็นสิ่งที่กิจการอื่นทั้งประชาธิปไตยเองก็นิยมให้มีกลุ่มหลากหลายเพื่อแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของกลุ่มคนคอยดูแลผลประโยชน์ต่างๆ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเมื่อมีสหภาพแรงงานมากๆ แล้วประเทศชาติจะเป็นประชาธิปไตย หากแต่ถ้าเมื่อสนับสนุนการก่อตั้งสหภาพแรงงานแล้วจะต้องจัดอบรมให้การดำเนินการของสหภาพแรงงานและตัวผู้นำอยู่ในแนวทางประชาธิปไตยด้วย แต่เท่าที่ผ่านมากการรวมตัวเพื่อก่อตั้งสหภาพแรงงานเป็นไปอย่างเชื่องช้า ซึ่งเปรียบเทียบได้จากระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมาทั่วประเทศมีวิสาหกิจต่างๆ เป็นหมื่นๆ แห่งแต่มีสหภาพแรงงานเกิดขึ้นเพียง ๒๐๐-๓๐๐ สหภาพเท่านั้น ทั้งนี้ถึงแม้ว่าสหภาพแรงงานบางสหภาพ แม้จะรวมลูกจ้างคนงานจากสถานประกอบการหลายแห่ง แต่สหภาพแรงงานลักษณะนี้ก็มีน้อยมาก ส่วนมากเป็นสหภาพแรงงานประจำสถานประกอบการแต่ละแห่ง ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นสหภาพแรงงานน่าจะมีจำนวนมาก แต่เมื่อวิเคราะห์ดูโอกาสก่อเกิดสหภาพแรงงานแล้วสหภาพแรงงานก่อเกิดได้ยากเพราะมีปัญหาและอุปสรรค ซึ่งพอจะกล่าวโดยสรุปดังนี้

๕.๑ ลูกจ้างคนงานขาดความรู้ในการจัดตั้งองค์การขาดความรู้ตามกฎหมายและการบริหารงานองค์การ ซึ่งเรื่องนี้แม้โดยทั่วไปสหภาพแรงงานใหญ่ๆ หรือสภาองค์การลูกจ้างบางแห่งจะช่วยให้การช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่กิจการทำไคน้อยไม่ทั่วถึง ส่วนเจ้าหน้าที่เองก็มีจำนวนน้อยการให้คำปรึกษาแนะนำยังกระทำไคน้อยไม่ทั่วถึงเช่นกัน และโดยเฉพาะในสถานประกอบการที่ยังไม่มีสหภาพแรงงาน หากเจ้าหน้าที่จะเข้าไปอบรมลูกจ้างส่งเสริมให้ก่อตั้งสหภาพแรงงานก็อาจจะเป็นปัญหาคานแรงงานสัมพันธ์ และได้รับการต่อต้านจากนายจ้าง

ร้ายจะถูกกล่าวหาว่าเป็นตัวก่อความวุ่นวาย และนายจ้างจำนวนมากของสหภาพแรงงานในแง่ร้ายเห็นเป็นตัวแทนทำลายหรือทำให้ นายจ้าง เสียประโยชน์ ดังนั้น นายจ้างในสถานประกอบการบางแห่งจึงพยายามสกัดกั้นการก่อตั้งสหภาพแรงงาน และเลิกจ้างผู้ริเริ่มก่อตั้งสหภาพแรงงาน หรือหาแนวทางทำลายสหภาพแรงงานที่มีอยู่แล้วให้ถูกเลิกตัวไปเป็นต้น ทั้งนี้ กรมแรงงานควรจะได้มีการเผยแพร่แนวความคิดเกี่ยวกับสหภาพแรงงานการดำเนินงานหลักการต่างๆ อย่างกว้างขวาง เพื่อให้เป็นที่เข้าใจและเป็นที่ยอมรับของนายจ้างตลอดจนมวลชนทั่วไป

๕.๒ ควรแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.

๒๕๑๘ ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของลูกจ้างคนงานในการก่อตั้งสหภาพแรงงาน เรื่องนี้กฎหมายได้ให้การคุ้มครองลูกจ้างคนงานที่จะเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน หรือการที่สหภาพแรงงานจะดำเนินการยื่นขอเรียกร้องต่อนายจ้าง ฯลฯ ตามหมวด ๘ แห่งพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ เรื่องการกระทำอันไม่เป็นธรรม แต่ไม่ให้การคุ้มครองกรณีสหภาพแรงงานดำเนินการทางการเมือง ซึ่งเรื่องนี้ความจริงไม่มีความสำคัญอะไรนัก เพราะลูกจ้างคนงานอาจเข้าร่วมหรือมีบทบาททางการเมืองในฐานะประชาชนคนธรรมดาได้แต่ข้อสำคัญคือกฎหมายไม่ได้กำหนดให้การคุ้มครองผู้ริเริ่มก่อตั้งสหภาพแรงงานเท่าที่ผ่านมา เมื่อลูกจ้างมีการริเริ่มก่อตั้งสหภาพแรงงานมักจะถูกนายจ้างเลิกจ้าง ซึ่งตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๘ หมวด ๘ เรื่องการกระทำอันไม่เป็นธรรม ได้กำหนดคุ้มครองการไร้อิทธิพลของลูกจ้างคนงานไว้หลายๆ ด้าน เช่น เรื่องการยื่นขอเรียกร้อง การฟ้องร้อง การไปเป็นพยาน การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน เป็นต้น ซึ่งโดยมากก็ห้ามนายจ้างเลิกจ้างหรือกระทำการใดๆ อันอาจเป็นผลให้ไม่อาจทนทำงานต่อไปได้เพราะลูกจ้างดำเนินการดังกล่าว แต่กฎหมายส่วนนี้ก็ไม่ได้อำนาจให้การคุ้มครองผู้ที่ใช้สิทธิตามกฎหมายในการเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสหภาพแรงงาน และหลายครั้งที่ลูกจ้างคนงานเคยถูกเลิกจ้าง เพราะเหตุนี้แล้วยื่นคำร้องขอความเป็นธรรมจากคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์ ซึ่งในที่สุดก็ถูกยกคำร้องไป เพราะไม่มีข้อกำหนดคุ้มครองไว้ ผลก็คือสหภาพแรงงานเกิดขึ้นได้ยาก และยังมีผลต่อเนื่องไปถึงยุทธวิธีของการก่อตั้งสหภาพแรงงานเพราะ

เมื่อลูกจ้างคนงานเห็นว่าไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิในการก่อตั้งสหภาพลูกจ้างก็จำเป็นต้องดำเนินการยื่นขอเรียกร้องต่อนายจ้างก่อน เพื่อให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแล้วจึงยื่นคำขอจดทะเบียนก่อตั้งสหภาพแรงงาน ทำให้มีการยื่นขอเรียกร้องโดยไม่จำเป็นและสร้างความวุ่นวายต่อเนื่องไปอีก

ดังนั้น จึงควรจะได้มีการกำหนดเป็นกฎหมายให้การคุ้มครองการก่อตั้งสหภาพแรงงานไว้และควรส่งเสริมและเสริมสร้างการรวมตัวก่อตั้งสหภาพแรงงานให้มากกว่านี้ พร้อมทั้งการให้การศึกษอบรมการบริหารงานของสหภาพแรงงานควบคู่กันไปด้วย

๖. ผู้นำสหภาพแรงงานเองหรือสภาองค์การลูกจ้างซึ่งเป็นสถาบันนำขององค์การของลูกจ้างคนงานควรจะคอยดูแลการดำเนินงานของสหภาพแรงงานที่เป็นสมาชิกและทั้งที่ไม่เป็นสมาชิกเพื่อให้การดำเนินงานของสหภาพแรงงานต่างๆ อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมหรือไม่ตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มการเมืองในการสร้างปัญหา เช่น ก่อการนัดหยุดงานอย่างยี่สิบโดยการยื่นขอเรียกร้องในลักษณะที่ไม่มีทางที่ฝ่ายนายจ้างจะรับได้แล้วนำไปสู่ข้อพิพาทแรงงานและอาศัยนัดหยุดงานไม่ยอมตกลง หรือการกระทำใดๆ ก็ตามที่น่าจะเป็นผลให้เกิดความไม่สงบวุ่นวายทั่วไปให้คนทั่วไปเดือดร้อน กรณีอย่างนี้นอกจากจะเป็นอันตรายต่อประเทศชาติโดยส่วนรวมแล้วยังเป็นการทำลายภาพพจน์ขององค์การของลูกจ้างคนงานด้วยและทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนทั่วไป ซึ่งจะมีผลต่อการทำลายองค์การของลูกจ้างคนงานและเป็นการทำลายประชาธิปไตยไปในตัวด้วย ดังนั้นผู้นำหรือองค์การนำของลูกจ้างคนงานควรจะได้มีการสอดส่องดูแลกันเองด้วย

๗. กรมแรงงานควรจัดตั้งหน่วยงานทำหน้าที่คอยศึกษาความเป็นไปเกี่ยวกับบทบาทของลูกจ้างคนงานค่านการ เมือง โดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อคอยสังเกตการณ์เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองของลูกจ้างคนงานและทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานความเข้าใจอันดีทางค่านการ เมืองการปกครองกับลูกจ้างคนงาน โดยเฉพาะผู้นำของลูกจ้างตลอดจนประสานงานในการปลูกสร้างประชาธิปไตยในองค์การของลูกจ้างคนงานอย่างจริงจัง